

dávkou žalobceovou 1634 K 78 h neuhasl. Okolnost, že pohledávka Čeňka Š-a na výplatu hyperochy byla pro pohledávku žalovaného zabavena a tomuto k vybrání od vydražitele přikázána, jest bez významu, poněvadž soud zabavení povolující správnost údajů návrhu exekučního zkoumá jen po stránce formální a nezabývá se materiálním právním poměrem stran.

Čís. 1497.

Lze kompenzovati i pohledávku, jež v čase, kdy se kompenzuje, již preklusí zanikla, jen když trvala po právu v době, kdy pohledávky se střetly.

(Rozh. ze dne 14. února 1922, Rv II 413/21.)

Žalobce o zaplacení kupní ceny za zboží, dodané v r. 1920 bylo o b ě m a n i ž š í m i s o u d y vyhověno. Žalovaný uplatňoval pohledávku navzájem, tvrdě, že žalobce vrátil mu v roce 1920 zapůjčené povozy ve stavu poškozeném. O d v o l a c í s o u d neuznal namítanou pohledávku mimo jiné proto, že ji žalovaný neuplatňoval ve 30 denní lhůtě § 982 obč. zák.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání a uvedl mimo jiné

v d ů v o d e c h :

Nelze sice sdíleti názor odvolacího soudu, že žalovaný nemůže navzájem namítati pohledávku za přílišné opotřebování vozů, jež prý žalobci půjčil, poněvadž jeho nárok náhradní podle § 982 obč. zák. jest prekludován. Podle § 1438 obč. zák. ruší se kompenzace schopné pohledávky, jakmile se střetnou, a pokud se vyrovnají samy sebou t. j. mocí zákona. Aby tento účinek nastal, jest ovšem zapotřebí dlužníkova projevu vůle k němu se nesoucího. Střetnutím se kompenzabilních pohledávek tyto tudíž zanikají po samém zákonu, ale jen pod podmínkou, že k tomu oprávněný kompenzaci uplatní, takže kompenzace, je-li uplatňována, účinkuje ex tunc t. j. od té doby, kdy pohledávky, jako kompenzace schopné se střetly. Muže tedy pohledávka, zaniklá preklusí, poněvadž nebyla v čas uplatňována, býti kompensována s pohledávkou, která vznikla dříve, než vzájemná pohledávka preklusí zanikla, jsou-li tu ostatní předpoklady kompenzace. V tomto případě však neuznaly nižší soudy vůbec za prokázáno, že přísluší žalovanému nějaká pohledávka proti žalobci ze zmíněného právního důvodu. Okresní soud poukazuje k tomu, že není dokázáno, kolik by činily náklady opravy, a odvolací soud zjišťuje, že v té příčině ani doplnění důkazu v druhé stolici nemělo výsledku pro žalovaného příznivého. Vzájemná pohledávka žalovaného není tedy kompenzace schopná, poněvadž není likvidní a její pravost nemůže býti ve sporu zjištěna, ježto žalovaný nenabídl potřebných k tomu důkazů.

Čís. 1498.

Zrušil-li v rozepři o hodnotu do 1000 Kč odvolací soud bez výhrady pravomoci rozsudek první stolice, zamítнувši určovací žalobu pro nedostatek předpokladů § 228 c. ř. s., jest proti napotomnímu rozsudku odvolacího soudu, potvrdivšímu věcné rozhodnutí první stolice o určovací ža-

lobě, přípustno dovolání nejen v otázce přípustnosti, nýbrž i věcné opodstatněnosti určovací žaloby (§ 502, odstavec čtvrtý c. ř. s.).

Z toho, že soukromému zaměstnanci byla udělena »definitiva«, ještě o sobě neplyne, že služební poměr jest ujednáán na doživotí (§ 21 zák. o obch. pomoc.).

(Rozh. ze dne 14. února 1922, Rv II 39/22.)

Občanská záložna vypověděla na šest neděl svého úředníka, jenž podal po té žalobu u krajského soudu, by záložna byla uznána povinnou platiti mu i nadále služné. Za tohoto sporu domáhala se žalovaná záložna žalobou na okresním soudě zjištění, že služební poměr zanikl. Okresní soud žalobu zamítl, neshledav právního zájmu žalobkyně, ježto sporná právní otázka dojde rozřešení ve sporu, jenž projednává se u krajského soudu. Odvolací soud zrušil napadený rozsudek a vrátil spor prvému soudu, by jej znovu projednal a rozhodl, maje za to, že jsou tu podmínky určovací žaloby (§ 228 c. ř. s.). Okresní soud po té žalobě vyhověl, odvolací soud rozsudek potvrdil a ocenil předmět sporu na 1000 Kč.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

Důvody:

Dovolání, opírající se o dovolací důvody § 503 čís. 2—4 c. ř. s., jest přes srovnalé rozhodnutí obou nižších stolic dle § 502 c. ř. s. uznati přípustným i co do věcného obsahu rozhodnutí těchto; neboť projednání a rozhodnutí sporu po stránce věcné jest rovněž důsledkem zrušovacího usnesení soudu odvolacího ze dne 1. září 1920. Oprávněným však není dovolání v nižádném z uplatňovaných směrů. Pokud jde o otázku přípustnosti určovací žaloby, popírá dovolatel přípustnost žaloby nikoli proto, že žalující záložna nemá právního zájmu na brzkém určení sporného právního poměru, nýbrž pouze z toho důvodu, že prý tento její právní zájem bude splněn rozhodnutím ve sporu, jenž projednává se u krajského soudu. Než v této příčině lze poukázati na odůvodnění shora dotčeného usnesení odvolacího soudu, kterým tento soud správně a výstižně ze zákona dolíčil, že rozhodnutí v onom sporu, kde se jedná pouze o nárok žalovaného na placení služebních platů, nemůže žalující straně poskytnouti dostatečné záruky proti uplatnění nových a dalších nároků ze sporného služebního poměru a že tento účinek přivoditi může jedině soudní výrok, jímž právoplatně rozhodnuto bude o tom, zda sporný služební poměr způsobem právně náležitým rozvázán byl čili dosud trvá. Tomuto účelu slouží právě tento spor. Pokud pak jde o právní stránku sporné věci, spočívá, jak z obsahu sporných spisů vysvítá, jádro sporu v tom, zda služební poměr žalovaného vůči žalující záložně pokládati jest vzhledem k tomu, že žalovanému byla udělena definitiva, za poměr ujednaný na doživotí žalovaného ve smyslu § 21 zák. o obch. pomocnících či za poměr, který lze rozvázati výpovědí dotčenou v § 20 téhož zákona. Žalovaný hledí dovoditi, že jde o poměr ujednaný na doživotí, již z pojmu svého »definitivního« ustanovení, uváděje, že by jinak nebylo rozdílu mezi služebním poměrem provisorním a definitivním, že definitivní ustanovení znamená již samo sebou ustanovení na doživotí dle obdoby služebních poměrů zaměstnanců veřejných a že

takový poměr lze rozvázati jen z příčin, které provedeným disciplinárním řízením byly zjištěny. Obdoba, jíž se žalovaný dovolává, jest však nemístná, neboť služební poměr zaměstnanců státních a vůbec zaměstnanců správy veřejné zakládá se význačně na normativu povahy veřejnoprávní, jak to také odpovídá povaze služby státní a veřejné správy, dle které zaměstnanci povoláni jsou, by vykonávali úkoly státní nebo jiné veřejné správy nebo při tom aspoň spolupůsobili. Služební poměr zaměstnanců soukromých, podléhajících zákonu o obch. pomocnících, zakládá se však v normách po výtce soukromoprávních; živel veřejnoprávní uplatňuje se v těchto předpisech jen potud, pokud jde o to, aby z ohledů sociální ochrany zaměstnanců jako strany hospodářsky slabší zmírněny byly různé příkrosti, které by vyplynouti mohly ze smluvní volnosti na úkor jich. V celku však jsou — není-li zvláštního služebního řádu nebo smlouvy — pro úpravu poměrů těch rozhodny zásady a předpisy soukromého služebního práva. V případě, o němž jde, nemá žalující záložna zvláštního služebního řádu a, ježto nemůže platiti ani obdoba služebních řádů jiných ústavů peněžních, ani zvyklost, jest případ posuzovati dle zákona o obch. pomocnících. Dovolává-li se žalovaný pro sebe výhod poměru na doživotí, musil by ovšem i proti sobě připustiti důsledky z poměru takového plynoucí, neboť není-li zvláštní úmluva, nelze poměr ten posuzovati jednostranně asi jen na ten způsob, že se jím ukládá pouze zaměstnavateli naprostá vázanost, zaměstnanci však ponechává volnost v příčině zrušení služebního poměru. Poměr služební na doživotí ujednaný ukládá i zaměstnanci vázanost dosahu velmi závažného, která v mnohých případech může býti pocíťována i jako tísnivá příkrost tohoto smluvního závazku, když se poměry tak změní, že setrvání ve služebním poměru odporuje přímo zájmům a prospěchu zaměstnance. Aby se tedy předešlo takovým právním újmám, které by z nevypověditelnosti takových poměrů vzejíti mohly, stanoví § 21 zák. o obch. pom., že poměr takový může zaměstnanec vypověděti, a však teprve po pěti letech s dodržáním 6 měsíční lhůty výpovědní. Předpis § 21 cit. zák. je tedy jen výhodou pro zaměstnance, pro zaměstnavatele je však služební poměr na doživotí ujednaný vůbec nevypověditelný a rozlučitelný jen ze zák. důvodů § 27 zák. o obch. pom. Vzhledem na tyto závažné důsledky takového poměru pokládá se ustanovení na doživotí za ujednané pouze v těch případech, kdy to bylo mezi stranami po zralé úvaze umluveno tak jasně a zřetelně, že o tom pochybnosti býti nemůže, že takové ujednání bylo stranami skutečně i zamýšleno. Z pouhého udělení definitivy, není-li služebního řádu, který by pojem tento blíže vymezoval a zároveň i vzájemný závazek druhé strany náležitě stanovil, nelze však ještě souditi, že tím ujednán byl služební poměr na »doživotí«. Toho nelze odvozovati ani ze znění dekretu a jeho dodatku, na nějž se žalovaný odvolává a to tím méně, když soud první stolice zjišťuje, že usnesení výboru záloženského, který dle § 22 stanov jedině rozhoduje o otázkách služebních poměrů úředníků, ani dle svého znění ani dle smyslu nepřipouští úsudek, že bylo zamýšleno ustanovení žalovaného »na doživotí«. Dodatek dekretu vzhledem k této okolnosti nemá právotvorného významu, a to tím méně, ježto dle tvrzení žalobkyně žalovaný sám si znění dekretu toho upravil, dekret tedy v tomto dodatku představuje jen jednostranný právní výklad žalovaného na jedné straně a právní omyl zástupců záložny, dekret ten podepsavších, na straně

druhé. Nerozhodný jest dále právní názor, jaký chovají v té příčině účastnění příslušníci tohoto oboru, jakož i teprve v řízení odvolacím novotou uplatněné příklady služebních řádů jiných peněžních ústavů, ježto jich pro výlučnou platnost jich na tamní služební poměry pro výklad této sporné věci použití nelze. Dle toho, co bylo uvedeno, dlužno pokládati 6 nedělní výpověď danou dle předpisu § 20 zák. o obch. pomoc. za právně postačitelou k rozvázání sporného služebního poměru. Ježto pak právo k výpovědi — jak již první soudce správně vytknul — není vázáno na předpoklad důležitých příčin a dané výpovědi nevadilo dále ani prohlášení dané ředitelem zástupcům organizace bankovního úřednictva, že nebudou po dobu sporu o jednoduchou frekvenci vyvoděny z toho proti úředníkům důsledky — neboť ujištění to vztahovati jest jen na případ předčasného propuštění dle § 27 zák. o obch. pom. — dlužno se přikloniti názoru soudu první stolice, že danou 6 nedělní výpovědí ke dni 31. březnu 1920, proti jejíž formelní a časové náležitosti námitky uplatněny nebyly, byl sporný služební poměr způsobem právně náležitým zrušen. Je-li však tento výrok soudu první stolice správným, nezáleží na tom, zda posoudil věc po právní stránce správně i soud odvolací, když uznal, že služební poměr rozvázán byl srovnalou vůlí stran, a je dále lhostejno, zda skutková zjištění odvolacího soudu, jimiž k tomuto rozhodnutí dospěl, přišla k místu způsobem procesuálně bezvadným či nic. Netřeba tedy obírat se dalšími důvody dovolání, kterými dovolatel po této stránce brojí s hlediska § 503 odst. 2 a 3 c. ř. s. proti rozsudku soudu odvolacího, ježto dotyčné vady i když by skutečně zde byly, jsou zcela nezávažné pro rozhodnutí sporného případu, když rozsudečný výrok druhé stolice pokládán jest za správný již z důvodů stolice první.

Čís. 1499.

Dědic byl o »úmrtí vyrozuměn« (čl. IX. zákona ze dne 1. dubna 1921, čís. 161 sb. z. a n.) tím, že mu notář zaslal obsílku k sepsání úmrtního zápisu. Prohlášení, že si pozůstalost projedná sám, má zaslati dědic notáři, nikoli soudu.

(Rozh. ze dne 15. února 1922, R I 168/22.)

Notář zaslal dědičce obsílku, by se dostavila k sepsání úmrtního zápisu dne 26. října 1921. Dědička vyzvání vyhověla, dostavila se uvedeného dne k notáři a úmrtní zápis podepsala. Dne 15. listopadu 1921 oznámila dědička na soudě, že si pozůstalost projedná sama. P o z ů s t a l o s t n í s o u d návrhu nevyhověl, maje za to, že byl vznesen opožděně. R e k u r s n í s o u d návrhu vyhověl. D ů v o d y: Dle čl. IX. zákona ze dne 1. dubna 1921, čís. 161 sb. z. a n. mohou dědici nejpozději ve 14 dnech, kdy jim doručeno bylo vyrozumění o zůstavitelově smrti nebo pozvání k projednání pozůstalosti, oznámiti notáři, že chtějí projednání pozůstalosti provést sami. Zákon mluví výslovně o vyrozumění, a nikoliv o tom, že dědicové o smrti jakýmkoliv způsobem se dozvěděli. Z toho je patrné, že pouhá vědomost o zůstavitelově smrti nestačí, nýbrž předcházetí musí vyrozumění soudem nebo notářem, ježto v době zůstavitelova úmrtí ještě dědic nemůže vědět, zdali je k dědictví povolán a zdali vůbec se bude projednávat pozůstalost. Ježto v tomto případě nebyli dědicové notářem